

Vergaderjaar 2003–2004

29 656 (R 1764)

Goedkeuring van het op 3 november 2001 te Rome totstandgekomen Internationaal Verdrag inzake plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw, met bijlagen (Trb. 2002, 134)

Nr. 3

MEMORIE VAN TOELICHTING

1. Strekking en achtergrond van het verdrag

Inleiding

Op 3 november 2001 kwam na zeven jaar onderhandelen in Rome tijdens de 31^e Conferentie van de Voedsel en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, de FAO, het Internationaal Verdrag inzake plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw, met bijlagen, tot stand (Trb. 2002, 134; hierna aan te duiden als «het Verdrag»). Dit verdrag vervangt een «niet-bindende» overeenkomst over hetzelfde onderwerp (de International Undertaking), die tijdens een FAO-Conferentie in 1983 werd aangenomen (resolutie 8/83 van 23 november 1983). Het Verdrag is de eerste juridisch bindende overeenkomst met betrekking tot duurzame landbouw. Het levert op het terrein van genetische bronnen voor voedsel en landbouw een belangrijke bijdrage aan de implementatie van het op 5 juni 1992 te Rio de Janeiro totstandgekomen Verdrag inzake biologische diversiteit, met bijlagen (Trb. 1992, 164; hierna aan te duiden als het «Biodiversiteitsverdrag»). Bovendien betekent het Verdrag een belangrijke stap voorwaarts bij de implementatie van het Leipziger Wereld Actieprogramma (Leipzig Global Plan of Action) uit 1996 op hetzelfde terrein. Het Wereldactieplan is de uitkomst van een FAO-bijeenkomst in 1996, waarbij een inventarisatie werd gemaakt van de belangrijkste terreinen en daarmee samenhangende activiteiten voor het behoud en duurzaam beheer van genetische bronnen voor voedsel en landbouw. Tenslotte is het Verdrag van eminent belang voor de genenbanken van de Consultatieve Groep voor Internationaal Landbouwkundig Onderzoek (Consultative Group on International Agricultural Research – CGIAR), omdat het een juridische basis verschaft voor vernieuwing van de overeenkomsten van de FAO met de onderzoeksinstituten van de CGIAR. De CGIAR is een samenwerkingsverband uit 1971 (onder leiding van de Wereldbank) van thans ruim 40 landen (waaronder Nederland), enkele internationale organisaties (waaronder de FAO en de Wereldbank), diverse private fondsen (waaronder de Ford en Rockefeller Foundation), en de (juridisch onafhankelijke) instituten van de CGIAR. De groep financiert het beheer van de genenbanken en onderzoeksprogramma's gericht op voedselproductie en duurzame landbouw van de 16 instituten van de CGIAR.

De oude FAO-overeenkomst uit 1983 had als uitgangspunt dat genetische bronnen voor voedsel en landbouw een «gemeenschappelijk erfgoed» vertegenwoordigen en daarom vrij beschikbaar dienden te zijn voor verdeling, onderzoek en ontwikkeling. In het kader van die overeenkomst hebben de onderzoeksinstituten van de CGIAR een overeenkomst gesloten met de FAO om het genetisch materiaal, opgeslagen in hun genenbanken, te beheren «in trust» voor de wereldgemeenschap. Veel van dat materiaal was afkomstig uit nationale collecties in ontwikkelingslanden of verzameld in die landen.

Door de totstandkoming van het Biodiversiteitsverdrag in 1992 kwamen de uitgangspunten van de genoemde FAO-overeenkomst onder druk te staan. Immers het Biodiversiteitsverdrag erkent de soevereine rechten van staten over genetische bronnen op hun grondgebied. De toegang tot die genetische bronnen blijft weliswaar mogelijk, maar alleen op voorwaarde dat daartegenover een vergoeding staat: de verdeling van voordelen bij gebruik ervan. Het begrip «verdeling van voordelen» werd evenwel niet uitgewerkt.

Het Biodiversiteitsverdrag maakte een herziening van de FAO-overeenkomst noodzakelijk. Het besluit daartoe werd in 1993 door de FAO-Conferentie genomen. Hangende die herziening besloot de Conferentie van partijen bij het Biodiversiteitsverdrag de genetische bronnen voor voedsel en landbouw voorlopig buiten de verdere beschouwingen in het kader van het Biodiversiteitsverdrag te houden.

Ook de ontwikkelingen op het terrein van de biotechnologie hadden gevolgen voor de uitgangspunten van de overeenkomst door de mogelijkheden voor de verkrijging van intellectuele eigendomsrechten (zoals octrooien) als vastgelegd in de Overeenkomst inzake de handelsaspecten van de intellectuele eigendom, opgenomen in Bijlage 1C bij de op 15 april 1994 te Marrakesh tot stand gekomen Overeenkomst tot oprichting van de Wereldhandelsorganisatie (Trb. 1994, 235; hierna: WTO/TRIPS). Hierdoor ontstond een reële mogelijkheid tot private eigendomsrechten over genetisch materiaal dat voorheen als «gemeenschappelijk erfgoed» werd aangemerkt.

Een dilemma voor de onderhandelingen over de herziening van de FAO-overeenkomst was dan ook hoe het uitgangspunt van genetisch materiaal als gemeenschappelijk belang en de daarmee verbonden «vrije toegang» tot dat materiaal te verenigen met de uitgangspunten van «nationaal eigendom» (Biodiversiteitsverdrag) en «private rechten» (WTO/TRIPS).

Inhoud van het Verdrag

Het Verdrag heeft betrekking op alle genetische bronnen van belang voor voedsel en landbouw. Het doel is te komen tot het behoud van het beschikbare genetische materiaal van belang voor de landbouw en voedselzekerheid, en het duurzaam gebruik van dat materiaal. Daarmee is het Verdrag in lijn met de doelstellingen van het Biodiversiteitsverdrag. Het hart van het Verdrag is het multilateraal systeem. Het multilateraal systeem weerspiegelt de uitgangspunten van de oude FAO-overeenkomst met betrekking tot genetisch materiaal als gemeenschappelijk erfgoed en de vrije toegang tot dat materiaal.

Het multilateraal systeem is beperkt tot een lijst van gewassen (Aanhangsel I bij het Verdrag), samengesteld op basis van de criteria van «voedselzekerheid» en «afhankelijkheid».

Deze lijst omvat een aantal belangrijke voedsel- en voedergewassen. Opname van alle voedsel en landbouwgewassen in het multilateraal systeem bleek echter niet haalbaar, omdat diverse landen en regio's (die

hun eigen territorium als oorsprongsgebied beschouwen) hierop tegen waren. De G-77, de groep van ontwikkelingslanden, wil bovendien eerst meer zekerheid over de werking van het afgesproken systeem voor een billijke verdeling van de voordelen alvorens meer gewassen aan de lijst toe te voegen.

Het multilateraal systeem is vooralsnog bovendien beperkt tot materiaal in het publieke domein, maar het Verdrag beoogt ook private collecties onder de werking van het multilateraal systeem te brengen. Ook de internationale genenbanken van de CGIAR en andere internationale instituties zullen, voor zover mogelijk, erin worden ondergebracht.

Het Verdrag laat bestaande eigendomsrechten, waaronder octrooien en kwekersrechten, onverlet.

Uitgangspunt is dat het genetisch materiaal dat onderdeel vormt van het multilateraal systeem, vrij toegankelijk is en blijft voor de landen die partij zijn bij het Verdrag en hun onderdanen. Gebruik en overdracht van materiaal uit het multilateraal systeem krijgen vorm door middel van nog op te stellen standaard leveringsovereenkomsten.

Ondertekening en inwerkingtreding

Het Verdrag werd op 6 juni 2002 door de Europese Commissie en de lidstaten in een gezamenlijke bijeenkomst tijdens de Wereld Voedseltop ondertekend. Het Verdrag treedt in werking 90 dagen nadat 40 landen het Verdrag hebben geratificeerd. Naar verwachting zal het Verdrag in de loop van 2004 in werking kunnen treden. Gezien de gemengde bevoegdheid van Europese Gemeenschap en de lidstaten van de Europese Unie wordt naar gelijktijdige ratificatie gestreefd.

2. Verhouding tot andere verdragen

Het Verdrag beweegt zich op het grensvlak van landbouw, handel en milieu. Het is totstandgekomen in het kader van de FAO (artikel XIV van het Statuut van de Voedsel- en Landbouworganisatie van de Verenigde Naties, 1945; Trb.1964, 103) en heeft een nauwe binding met het Biodiversiteitsverdrag. Ook heeft het raakvlakken met de WTO/TRIPS.

De binding met het Biodiversiteitsverdrag betreft zowel het onderwerp «beheer en behoud van genetische bronnen» alsook de belangrijke onderliggende concepten van «eigendomsrechten» en «verdeling van voordelen». Het Biodiversiteitsverdrag, dat op 4 juni 1999 eveneens voor de Nederlandse Antillen en Aruba in werking is getreden, heeft betrekking op alle genetische bronnen (planten, dieren, micro-organismen, etc.). Het Verdrag betreft alleen plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw. De afspraken met betrekking tot duurzaam beheer en behoud van genetische bronnen uit het Biodiversiteitsverdrag worden in het Verdrag op dit terrein verder uitgewerkt. Dit is in lijn met de opdracht om de eerdergenoemde FAO-overeenkomst te herzien in harmonie met het Biodiversiteitsverdrag. Een belangrijk kenmerk van de meeste voedsel- en landbouwgewassen is dat zij het product zijn van vaak eeuwenlange verdeling (door boeren en veredelingsbedrijven), waarbij genetisch materiaal van zeer uiteenlopende herkomst is verenigd. De oorspronkelijke gebieden en eigenaren zijn hierbij veelal niet meer te achterhalen. Veel relevant genetisch materiaal is in de loop der jaren in de natuur verzameld en is thans beschikbaar in private en publieke genenbanken (waaronder die van de CGIAR).

Gegeven deze situatie en gezien het algemeen belang van deze plantgenetische bronnen voor de voedselzekerheid in de wereld is besloten om in het kader van het Verdrag een multilateraal systeem te creëren voor de belangrijkste voedsel en landbouwgewassen. In tegenstelling tot het

Biodiversiteitsverdrag (waarbij de soevereine rechten van landen over de genetische bronnen op hun grondgebied zijn erkend) kent het multilateraal systeem geen specifieke eigendomsrechten (het beheer van het plantgenetisch materiaal in het multilateraal systeem is een collectief belang van de wereldgemeenschap). Deze situatie brengt met zich dat de verdeling van voordelen bij gebruik in beide verdragen ook verschillend wordt geregeld: in het Biodiversiteitsverdrag op bilaterale basis (tussen eigenaar en gebruiker), in het multilateraal systeem van het Verdrag op multilaterale basis (door afdrachten van de gebruiker aan een multilateraal fonds).

Het belang van het duurzame beheer, behoud en het gebruik van genetische bronnen geldt niet alleen voor Nederland, maar ook voor de Nederlandse Antillen en Aruba.

De relatie tussen WTO/TRIPS en het Verdrag is vergelijkbaar aan die tussen WTO/TRIPS en het Biodiversiteitsverdrag. In het bijzonder de afstemming tussen het concept van «vrije handel» en de concepten van «verdeling van voordelen» en «eigendomsrechten» speelt daarbij een rol. De WTO streeft naar liberalisering van de wereldhandel en heeft in het kader van WTO/TRIPS afspraken vastgelegd over handelsaspecten van intellectuele eigendomsrechten. Ten aanzien van plantgenetisch materiaal is onder meer overeengekomen dat daartoe nog nadere afspraken gemaakt zullen worden, waarbij ook rekening wordt gehouden met «rechten van boeren», «bescherming van traditionele kennis» en «kwekersrecht». Voor zover het gaat om het kwekersrecht, is tevens relevant het Internationaal Verdrag tot bescherming van kweekproducten, met bijlage en verklaring, dat op 2 december 1961 in Parijs tot stand is gekomen (Trb. 1962, 121; hierna UPOV-Verdrag). Dit verdrag is nadien verschillende keren gewijzigd en op 19 maart 1991 voor het laatst herzien (Trb. 1993, 153; hierna: UPOV-Verdrag 1991).

Zowel het Biodiversiteitsverdrag als het Verdrag kennen bepalingen met betrekking tot rechten van boeren die niet conflicteren met de uitgangspunten van WTO/TRIPS. Het Verdrag kent een bepaling die het niet toestaat eigendomsrechten te claimen op materiaal uit het multilateraal systeem. Op voorwaarde van verdeling van voordelen is er echter wel ruimte voor kwekersrecht en octrooirecht. Bestaande eigendomsrechten worden echter erkend, zodat ook op dit punt geen strijdigheid bestaat met de WTO/TRIPS.

Bescherming van traditionele kennis krijgt veel aandacht in het Biodiversiteitsverdrag. De wijze waarop dit kan worden geïmplementeerd is evenwel nog onderwerp van discussie, waarbij tevens de WTO/TRIPS uitgangspunten worden betrokken.

Hoewel de verschillende verdragen de problematiek van traditionele kennis vanuit uiteenlopende invalshoeken benaderen, is er geen sprake van strijdigheid tussen die verdragen. De vier genoemde verdragen hebben ieder hun eigen werkingsfeer en versterken elkaar daarmee onderling.

3. Artikelsgewijze toelichting

Artikelen 1 – 3

Doel van het Verdrag is het beheer en duurzaam gebruik van plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw en een billijke verdeling van de voordelen bij het gebruik ervan, in harmonie met het Biodiversiteitsverdrag.

Artikelen 4 – 8

Deze artikelen gaan in op enkele algemene vraagstukken ten behoeve van een goed beheer en het duurzaam gebruik van plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw. Deze betreffen onder meer de wijze van beheer, verzamelen, beschrijven en documenteren van genetische bronnen, mogelijke maatregelen voor beleid en regelgeving voor een duurzaam gebruik van genetische bronnen, en internationale samenwerking op dit gebied. De eventuele verplichtingen die hieruit voortvloeien gaan niet verder dan die welke reeds in het kader van het Biodiversiteitsverdrag werden overeengekomen.

In de nota «Bronnen van ons bestaan, behoud en duurzaam gebruik van genetische diversiteit» heeft het kabinet aangegeven op welke wijze zij invulling wil geven aan een samenhangend beleid voor de diverse typen van genetische bronnen. Deze nota is gebaseerd op de afspraken in het Biodiversiteitsverdrag en is bij brief van 18 april 2002 (kenmerk IZ.2002/805) aan de Tweede Kamer gestuurd. Belangrijk punt in deze nota is de instelling van een Platform Genetische Bronnen. Dit platform moet de samenwerking versterken tussen overheid, bedrijfsleven, onderzoekinstanties en maatschappelijke organisaties en zal zich o.a. gaan richten op de versterking van de economische positie van Nederland op het vlak van het gebruik van genetische bronnen. Hiertoe is het noodzakelijk dat er gedragscodes worden ontwikkeld betreffende het verkrijgen en gebruik van plantaardige genetische bronnen. Verder is een belangrijk aandachtspunt de ontwikkeling en het gebruik van leveringsovereenkomsten, waarmee een uitwisseling van genetisch materiaal wordt geregeld. Hierbij staat voorop dat de leverancier en gebruiker van het materiaal de voordelen op een eerlijke manier verdelen. De ontwikkeling van deze leveringsovereenkomsten zal een van de hoofdpunten zijn bij de verdere uitwerking van het Verdrag.

Artikel 9

Het Verdrag erkent de belangrijke bijdrage die boeren en lokale gemeenschappen in de loop der eeuwen hebben geleverd en nog steeds leveren bij het beheer en behoud van genetische bronnen. Dit vormt de basis voor het beginsel van «boerenrechten», dat betrekking heeft op de bescherming van lokale traditionele kennis en het recht om op gelijkwaardige wijze te participeren in afspraken over een billijke verdeling van de voordelen bij het gebruik van en in de besluitvorming op nationaal niveau over genetische bronnen. De implementatie van deze rechten is een nationale verantwoordelijkheid.

Een belangrijk onderdeel van boerenrechten in veel ontwikkelingslanden is het recht op het overhouden, gebruiken, uitwisselen en verhandelen van zaad en plantgoed dat op het eigen bedrijf werd voortgebracht (als bijproduct van het gebruik van dat genetisch materiaal voor de eigen landbouw en voedselproductie). In nogal wat ontwikkelingslanden vormt dit gebruik een belangrijke bijdrage aan de voorziening van het uitgangsmateriaal.

Artikelen 10 – 13

Het multilateraal systeem vormt het hart van het Verdrag en bouwt voort op de eeuwenlange praktijk van vrije toegang tot genetisch materiaal voor voedsel en landbouw. De thans gangbare rassen zijn het product van jarenlange veredeling, waarbij genetisch materiaal van zeer uiteenlopende herkomst betrokken is. Uit praktische overwegingen en uit het oogpunt van transactiekosten biedt een multilateraal systeem duidelijke voordelen boven een systeem, waarbij voor alle genetisch materiaal bilaterale

afspraken moeten worden gemaakt tussen de eigenaar of leverancier en de gebruiker van dat materiaal.

De financiering voor de uitvoering van het Verdrag zal worden gezocht in aanpassing van prioriteiten binnen de bestaande nationale en internationale financieringsmiddelen. Ook worden bijdragen verwacht van de private sector. Dit geldt in het bijzonder voor het multilaterale systeem, aangezien de private sector immers voordeel heeft bij de instandhouding van dit genetisch materiaal.

Het multilateraal systeem omvat alleen plantgenetisch materiaal dat van belang is voor de landbouw en de voedselproductie. Deze zijn aangegeven in een lijst welke een limitatieve opsomming van gewassen (Aanhangsel I bij het Verdrag) bevat, samengesteld op basis van de criteria van «voedselzekerheid» en «afhankelijkheid».

Gewassen voor industrieel en farmaceutisch gebruik vallen buiten het systeem (hiervoor gelden de afspraken in het kader van het Biodiversiteitsverdrag). Het multilateraal systeem voorziet in een vrije toegang tot het genetisch materiaal voor onderzoek en veredeling.

Van groot belang is dat het overgrote deel van het materiaal in de genenbanken van de CGIAR onder het multilateraal systeem valt. De relatie met de genenbanken van de CGIAR en andere internationale instituties wordt in een apart artikel geregeld (artikel 15).

Het verdrag beperkt zich bovendien tot materiaal in het publieke domein. De verdragspartijen zullen echter de private sector aanmoedigen ook hun collecties onder de werking van het multilateraal systeem te brengen. Daarnaast zullen, voor zover mogelijk, de internationale genenbanken van de CGIAR en andere internationale instituties in het multilateraal systeem worden ondergebracht.

Genetisch materiaal in het multilateraal systeem is eenvoudig beschikbaar voor alle partijen bij het Verdrag alsmede natuurlijke en juridische personen vallend onder de jurisdictie van die partijen. Dit betekent dus dat zowel de publieke (waaronder genenbanken en onderzoeksinstituten) alsook de private sector (waaronder veredelingsbedrijven) van landen die het Verdrag hebben geratificeerd toegang krijgen tot het multilateraal systeem.

Voorts is afgesproken dat de instituten van de CGIAR, die een overeenkomst hebben gesloten met het bestuursorgaan van het Verdrag, eenzelfde positie innemen als de partijen bij het Verdrag (zie artikel 15). Toegang tot genetisch materiaal in het multilateraal systeem wordt alleen verschaft ten behoeve van onderzoek, veredeling en scholing voor voeding en landbouw. Het mag echter geen betrekking hebben op chemische, farmaceutische en/of andere industriële toepassingen, welke niet op voedingsmiddelen of veevoeder zijn gericht. In het geval van gewassen met meervoudige toepassingen (al dan niet voor voedingsdoeleinden) is het belang van die gewassen voor de voedselzekerheid de bepalende factor voor opnemingsrecht in het multilateraal systeem.

Om de vrije toegang te verzekeren wordt niet toegestaan dat op genetisch materiaal uit het multilateraal systeem eigendomsrechten worden geclaimd. Wel is het mogelijk om op producten die voortvloeien uit onderzoek en veredeling eigendomsrechten te verwerven. Dit betekent dat het Verdrag op geen enkele wijze afbreuk doet aan de bestaande mogelijkheden tot het verkrijgen van kwekersrecht of het verwerven van een octrooi.

In tegenstelling tot het Biodiversiteitsverdrag, waarbij een billijke verdeling van de voordelen bij gebruik van genetisch materiaal volledig op bilaterale basis wordt geregeld, kent het multilateraal systeem een collectieve vorm, waarbij de gebruiker een deel van de financiële baten in een gemeenschappelijk fonds stort. Dit is verplicht wanneer een eindproduct

leidt tot beperkingen in de toegang tot dat genetisch materiaal (zoals bij octrooien het geval kan zijn). Wordt die vrije toegang niet belemmerd (zoals in het geval van kwekersrecht), dan bestaat die verplichting niet. Een bijdrage aan genoemd fonds wordt in dat geval wel aanbevolen. De hoogte van de bijdrage, het moment waarop de bijdrage wordt geheven en de wijze waarop die wordt betaald zullen nog nader door het bestuursorgaan van het Verdrag worden vastgesteld. Een en ander zal middels overeenkomsten worden geregeld. Behalve het delen in de financiële voordelen kent het Verdrag nog een aantal andere vormen van verdeling van voordelen, zoals het beschikbaar maken van relevante informatie, toegang en transfer van technologie, en capaciteitsopbouw.

Nederland streeft, evenals de Nederlandse Antillen en Aruba, naar een internationaal regime voor toegang tot genetische bronnen en een billijke verdeling van voordelen bij het gebruik. Dit is thans onderwerp van discussie in het kader van het Biodiversiteitsverdrag. Bij de uitwerking van een internationaal regime zal dan ook rekening dienen te worden gehouden met de specifieke uitwerking van deze problematiek voor genetische bronnen voor voedsel en landbouw binnen het multilateraal systeem van het Verdrag.

Artikel 14–17

Deze titel van het Verdrag omvat een aantal elementen die van belang zijn ter ondersteuning van het realiseren van de doelstellingen van het Verdrag. Het betreft hier initiatieven die reeds eerder werden ontplooid voor het behoud en duurzaam gebruik van genetische bronnen voor voedsel en landbouw, zoals het Wereldactieplan (artikel 13), de ex-situ collecties van de CGIAR (artikel 15), internationale netwerken (artikel 16) en wereldwijde informatiesystemen (artikel 17) voor plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw.

De partijen bij het Verdrag erkennen in artikel 14 het belang van het Wereldactieplan voor het behoud en duurzaam gebruik van plantgenetische bronnen voor voedsel en landbouw voor dit Verdrag. Ook erkennen de partijen het belang van de ex situ collecties van de instituten van de CGIAR en andere internationale instituten. In het bijzonder gaat het Verdrag in op de instituten van de CGIAR die thans (in het kader van de eerdergenoemde overeenkomst) afspraken hebben gemaakt met de FAO over het beheer door de wereldgemeenschap van genetische bronnen voor voedsel en landbouw. De partijen bij het Verdrag dringen er bij de juridisch autonome instituten van de CGIAR op aan om een nieuwe overeenkomst te sluiten met het bestuursorgaan van het Verdrag in ruil voor eenvoudige toegang tot genetische bronnen in het multilateraal systeem. Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba achten het uit het oogpunt van voedselzekerheid van groot belang dat de instituten van de CGIAR de onderdelen van hun collecties die daarvoor in aanmerking komen onder het multilateraal systeem brengen. Nederland zal, als lid van de CGIAR, dan ook bevorderen dat de instituten van de CGIAR een overeenkomst zullen sluiten met het bestuursorgaan van het Verdrag.

In de artikelen 16 en 17 spreken de partijen hun bereidheid uit om de bestaande netwerken en informatiesystemen voor genetische bronnen in stand te houden en zo mogelijk verder te ontwikkelen.

In Nederland is inmiddels een «Nationaal Informatiecentrum Genetische Bronnen» ingericht, waarin informatie over de in Nederland aanwezige collecties is opgenomen. Dit informatiecentrum is ondergebracht bij het Centrum voor Genetische Bronnen in Wageningen en via een webiste toegankelijk (www.absfocalpoint.nl).

Artikel 18

Het Verdrag voorziet niet in nieuwe verplichte financiële bijdragen van de partijen, afgezien van middelen die in het multilateraal systeem beschikbaar kunnen komen in het kader van de billijke verdeling van voordelen (artikel 13). De financieringsstrategie in artikel 18 geeft in algemene termen aan dat financiering van de implementatie vooral zal plaatsvinden vanuit bestaande internationale en bilaterale fondsen. Het bestuursorgaan zal zich buigen over de wijze van implementatie ervan.

Ten aanzien van het budget voor het functioneren van het secretariaat, de bijeenkomsten van het bestuursorgaan en eventuele andere organen zijn geen expliciete voorzieningen getroffen. Thans wordt vooral gedacht aan financiering vanuit het FAO-budget en uit vrijwillige bijdragen van partijen. Een verplichte bijdrage van de partijen conform binnen de VN gebruikelijke verdelingsmechanismen is een optie die internationaal weinig steun ondervindt maar niet geheel moet worden uitgesloten.

Artikel 19

Ten behoeve van het Verdrag zal een bestuursorgaan worden ingesteld, waarin alle partijen zitting hebben. Alle besluiten van het bestuursorgaan worden bij consensus genomen. Het artikel gaat voorts in op een aantal specifieke werkzaamheden van het bestuursorgaan. Zo zullen in de eerste bijeenkomsten van het bestuursorgaan besluiten worden genomen over het budget van het Verdrag, over de financieringsstrategie voor de implementatie van het Verdrag, over de nieuwe overeenkomst met de CGIAR, en over de voorwaarden voor uitwisseling van genetisch materiaal uit het multilateraal systeem. Er is tevens voorzien in de deelname van waarnemers van gouvernementele en niet-gouvernementele organisaties en instellingen aan de vergaderingen van het bestuursorgaan. Het bestuursorgaan stelt zijn eigen reglement van orde en financieel reglement vast.

Artikel 20

De secretaris van het bestuursorgaan wordt benoemd door de Directeur-Generaal van de FAO met goedkeuring door het bestuursorgaan. De secretaris zal nauw samenwerken met andere internationale organisaties en verdragsinstellingen, in het bijzonder met het Secretariaat van het Biodiversiteitsverdrag.

Artikel 21

Het bestuursorgaan dient te voorzien in samenwerkingsprocedures en mechanismen ter bevordering van de naleving van het Verdrag. Hieronder vallen het houden van toezicht en het geven van advies en bijstand, in het bijzonder aan ontwikkelingslanden.

Artikel 24

De aanhangsels vormen een integrerend onderdeel van het verdrag en zijn aan te merken als zijnde van uitvoerende aard. Verdragen tot wijziging van de aanhangsels behoeven op grond van artikel 7, onderdeel f, van de Rijkswet goedkeuring en bekendmaking verdragen geen parlementaire goedkeuring, tenzij de Staten-Generaal zich thans het recht tot goedkeuring terzake voorbehouden.

4. Gevolgen van het verdrag voor de wet- en regelgeving in Nederland, de Nederlandse Antillen en Aruba

Uit het Verdrag vloeien voor Nederland geen nieuwe juridische verplichtingen voort. Dit betekent dat met het bestaande beleid en de huidige Nederlandse wet- en regelgeving aan de verdragsverplichtingen kan worden voldaan. Dit kan worden aangevuld met maatregelen in de privaatrechtelijke sfeer, zoals het opstellen van gedragscodes en leveringsovereenkomsten voor genetische bronnen.

Binnen het verband van de Europese Unie wordt bezien of het nodig is aanvullende regels te stellen inzake de toegang tot en het gebruik en de uitwisseling van genetische bronnen. Omdat deze onderwerpen raken aan het vrije verkeer van goederen binnen de Europese Unie, ligt het voor de hand dat hiervoor in Europees verband geharmoniseerde regels tot stand zullen komen, voor zover noodzakelijk ter voldoening aan het Verdrag. Vooralnog ziet het ernaar uit dat het niet nodig is de bestaande Europese regelgeving aan te vullen of te wijzigen. Mochten echter in een later stadium alsnog op Europees niveau nadere regels gesteld worden, zal dit ook een aanpassing van de nationale wetgeving tot gevolg kunnen hebben.

Uit het Verdrag vloeien voor de Nederlandse Antillen en Aruba geen nieuwe juridische verplichtingen voort. Dit betekent dat met het bestaande beleid en de bestaande wetgeving aan de verdragsverplichtingen kan worden voldaan, aangevuld met maatregelen in de privaatrechtelijke sfeer, zoals het opstellen van gedragscodes en leveringscontracten voor genetische bronnen.

5. Koninkrijkspositie

Voor wat het Koninkrijk der Nederlanden betreft wordt, evenals voor het Verdrag inzake biologische diversiteit, de goedkeuring voor het gehele Koninkrijk gevraagd.

De Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit,
C. P. Veerman

De Minister van Buitenlandse Zaken,
B. R. Bot